

Krabbensterfte in het Boudewijnkanaal in augustus 2015 tijdens de brand in een bedrijf voor houtrecyclage

Hans De Blauwe

Het Boudewijnkanaal verbindt de ringvaart van de stad Brugge met de haven van Zeebrugge. Het kanaal is 16 km lang en 7 meter diep met overwegend schuine oevers. Het is een stilstaand brak water met influx van zeewater ter hoogte van de zeesluizen en influx van vervuild zoet water ter hoogte van de sluis aan de ringvaart en diverse lozingen van onder meer het waterzuiveringsstation en wassing van zand in zand- en grindbedrijven. De Blauwe (1999) beschrijft de waterkwaliteit op het einde van de 20ste eeuw. Langsheen het kanaal en dan vooral aan weerszijden van de Pathoekeweg zijn meer en meer bedrijven zich komen vestigen. Het kanaal herbergt een typische havenfauna met veel exoten maar ook inheemse zeedieren zoals mosselen *Mytilus edulis* en zeesterren *Asterias rubens*, beide in reuzenformaat.

Op 8 augustus 2015 breekt brand uit in recyclagebedrijf Geldof gelegen tussen de Pathoekeweg en het Boudewijnkanaal. Een hoop afvalhout bestaande uit paletten, kratten, kabeltrommels, balken, zaagresten, spaanplaten, multiplex-platen, mdf-platen, osb-platen, geschilderd hout, afbraakhout en meubelhout, is beginnen branden. Een witte tot vuilwitte rook, met de geur van een slechte barbecue en een enorm hoge concentratie fijn stof waait richting St-Pieters. Later, als de wind draait is de geur waarneembaar tot in Oostende en Knokke.

Aanvankelijk wordt de brand bestreden door de brandweerkorpsen van Brugge, Knokke en Blankenberge. Een brand kan je op drie manieren bestrijden: de brandstof wegnemen, de zuurstof afdekken of de temperatuur doen dalen. De hoop is zo groot, naar schatting 100 m lang, 50 m breed en 20 m hoog, dat de brandstof wegnemen geen optie is, mede door een gebrek aan plaats om die naartoe te voeren. Door die enorme omvang is afdekken van de zuurstoftoevoer ook uitgesloten. Gecontroleerd laten opbranden is ook niet aan te raden, des te meer omdat er een bijna even grote hoop hout vlak naast ligt, waarop de brand zou kunnen overslaan. Blijft maar één optie over: massa's water erop spuiten.

Er wordt bijstand gevraagd aan de Civiele bescherming en die komen ter plaatse met materieel en manschappen van de kazernes van Jabbeke, Liedekerke en Brasschaat. Van in het begin is bluswater gepompt uit het Boudewijnkanaal. Met de superkanonnen en pompen van de Civiele Bescherming erbij wordt op piekmomenten tot 30.000 liter per minuut op de brand gespoten, dit betekent dat per anderhalf uur de inhoud van een Olympisch zwembad op de houtstapel terecht komt. Omdat het houtafval dakpansgewijs op elkaar gestapeld ligt, loopt het meeste water er zonder veel effect af. Daarom wordt er

continu met bulldozers en kranen in de hoop gewoeld om de brandhaarden te kunnen bereiken. Na een achttal dagen dag en nacht blussen is de brand uit.

Gedurende de blussing liep het overgrote deel van het bluswater terug naar het Boudewijnkanaal, in waterloopjes van meters breed en centimeters hoog, met de kleur van koffie en een indringende geur van geweepte spaanderplaten. Het spreekt voor zich dat dergelijk bluswater allesbehalve proper is en dat dit geen goede zaak is voor de waterkwaliteit in het Boudewijnkanaal. Mogelijk is het bluswater vervuild door verf en lijm die op het houtafval zaten en met wateroplosbare verbrandingsproducten.

Op 14 augustus communiceerde de stad volgende aanbevelingen:

“Vorige week zaterdag vond een houtstapelbrand plaats bij bedrijf Geldof nv, Pathoekeweg 212, 8000 Brugge. De brandweer en de civiele bescherming zijn nog steeds met nabluswerken bezig. Dit duurt langer dan gepland en brengt ook het nodige fijn stof met zich mee. Bewoners in de omgeving van de Pathoekeweg werden zaterdag verzocht ramen en deuren te sluiten. Met het einde van de bluswerkzaamheden in zicht worden bewoners in Sint-Pieters, en vooral de omgeving van de Pathoekeweg 212, aangeraden terrassen, tuinmeubelen en dergelijke te spoelen vóór verder gebruik. Ook de groenten uit de tuin worden zoals gewoonlijk best gewassen. Daarnaast wordt ook aangeraden om binnenshuis met nat te reinigen want fijn stof kan via deuren en kieren naar binnen raken. Reden tot ongerustheid is er echter niet. Het gaat immers over preventieve maatregelen. De luchtkwaliteit wordt continu gemonitord. Deze is momenteel genormaliseerd maar vertoont afhankelijk van de windrichting en activiteiten op de blussite soms hogere pieken fijn stof. Met betrekking tot het recreatief gebruik van het Boudewijnkanaal wordt ten stelligste afgeraden om er te roeien, te kajakken en te zwemmen. Dit vanwege verminderde waterkwaliteit (vooral ter hoogte van de Herdersbrug) veroorzaakt door bluswater. Er geldt eveneens een tijdelijk visverbod.”

Wie met een zaklamp langs het kanaal zoekt, ziet bij nacht in het water langs de oever honderden krabben naar voedsel zoeken. De dominante krab is de penseelkrab *Hemigrapsus takanoi*. In het kanaal komt ook, maar in mindere mate, de strandkrab *Carcinus maenas* voor. In januari 2014 werden talloze foto's genomen van een IJsdruiker *Gavia immer*, die foerageerde op de Zwemkrab *Liocarcinus holsatus* in het insteeddok. De Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis* wordt heel zelden in het Boudewijnkanaal waargenomen en is er misschien slechts aanwezig tijdens de trek naar zee voor het paarseizoen. Een week voor de brand ving ik nog meerdere jonge Amerikaanse ribkwallen *Mnemiopsis leidyi*. De mossel en de Japanse oester *Crassostrea gigas* zijn de dominante tweekleppigen.

Ondanks het verbod om onder normale omstandigheden vis of mosselen uit het kanaal te consumeren wegens de historische vervuiling, zijn er nog altijd mensen die in de omgeving van Lissewege mosselen plukken voor consumptie. Tot vrij recent harkte iemand mosselen van de bodem, naar verluidt voor de verkoop aan een restaurant! Na het

plaatsen van paaltjes aan het wegje ter hoogte van de afgebroken café Den Overzet is deze activiteit niet meer opgemerkt. Tijdens de brand, ondanks de indringende geur van spaanderplaten en de aanwezigheid van honderden dode krabben, was een koppel bezig met mosselen verzamelen. Toen ik dit afraadde riep de man terug: "ze zien goed wi menère". Ik was daar namelijk op 14 augustus 2015, ter hoogte van "De Ponte", op 4,5 km van de brand, een kijkje gaan nemen naar toestand van de krabben. Het was me al opgevallen dat een paar dagen na het uitbreken van de brand alle krabben het water verlieten en in een smalle strook op de oever zaten. Ze zaten in een band van 25 cm breed en bedekten de oeverbodem compleet. Ik schatte dat over een lengte van 10 cm kanaal er aan één zijde wel 30 penseelkrabben zaten. Uiteindelijk bleken de krabben over de gehele lengte van het kanaal aan weerszijden op het droge te zitten. Een ideaal moment om een schatting te maken van de populatie in het kanaal, met uitzondering van de dokken: 600 krabben per meter kanaal x 16.000 meter betekent 9.600.000 penseelkrabben. Op 14 augustus 2015 blijkt overal de helft van dit aantal te zijn overleden. Ongeveer 5 miljoen krabben hebben het loodje neergelegd.

De oorzaak van deze krabbensterfte was een gebrek aan zuurstof in het water van het Boudewijnkanaal. Door de influx van bluswater was de BOD (Biochemische zuurstofvraag) gestegen waardoor de hoeveelheid zuurstof in het water nul werd. De krabben verlieten het water en zo lang hun kieuwen vochtig blijven, kunnen ze blijven ademen. Ze hadden dan nog eens pech met het zeer warme en droge weer. Enkel de krabben die in de schaduw van een paaltje of rotsblok of van een andere krab verbleven, konden overleven.

Er werd gevreesd voor een heuse milieuramp met vissterfte en geurhinder maar na een paar fikse regenbuien normaliseerde het zuurstofgehalte. Er werden al weer kleine visje gesignaleerd, zelf aan de kaaimuur bij de brand. Grote vissen zoals diklippharders waren met de noorderzon verdwenen. In de zwaaikom aan de Herdersbrug observeerde ik sifo's van levende strandgapers, een paar brakwaterpokken waren actief en ik vond een levende mossel. De lijken van de krabben waren eind augustus grotendeels verdwenen maar op dezelfde plaats lagen nu miljoenen lege doubletten van mosselen en Japanse oesters, sommige nog met de sluitspier erin. Blijkbaar profiteren de overlevende krabben van de massale sterfte van de tweekleppigen want ik vond geen rottende vleesresten. Van *Mnemiopsis leidyi* was eind augustus ook geen spoor meer te bekennen.

De brand was door de enorme omvang van de houtstapel voorspelbaar. Houtrecyclage is een industrietak die het milieu hoog in zijn vaandel plaatst. Dit voorval heeft echter een massa vervuilende stoffen het milieu ingejaagd, een fortuin aan manuren en middelen gekost, miljoenen dieren hebben er het leven bij gelaten. Hopelijk trekken de verantwoordelijken er hun les uit om in het vervolg dergelijke stoffen onder beheersbare omstandigheden te stockeren.

Literatuur

DE BLAUWE, H. (1999). Waterkwaliteit van de Zeebrugse achterhaven en het Boudewijnkanaal op basis van metingen uit 1996, 1997 en 1998. De Strandvlo, 19(4): 158-175

Foto: dode krabben (foto: H. De Blauwe)

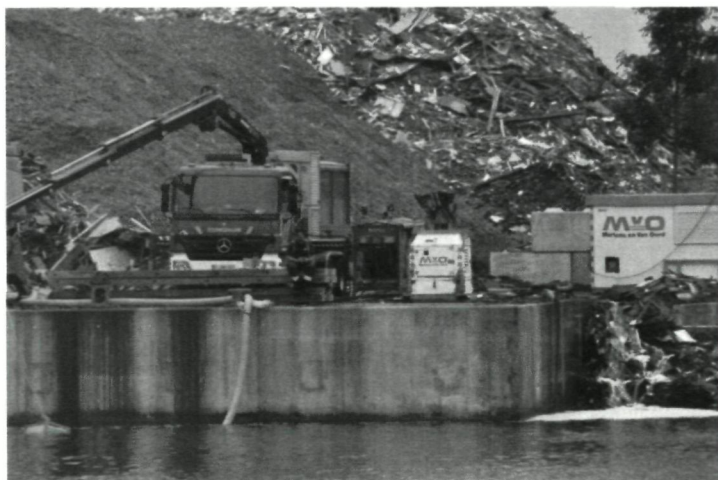

Foto: De bluswerken (Foto: H. De Blauwe)

**Watergang 6
8380 Dudzele**